

наша слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

Заява Сакратарыяту ТБМ з нагоды Міжнароднага дня роднай мовы

Дараюся сябры!

21 лютага міжнародная супольнасць штогод адзначае Дзень роднай мовы. Мы звяртаємся да ўсіх грамадзян Беларусі, а таксама прыхільнікаў беларушчыны за мяжой з просьбай выказаць у гэты дзень сваю падтрымку жывому беларускаму слову.

Давайце ў гэты дзень публічна праявім сваё шанаванне да старажытнай, тысячагадовай беларускай мовы, дзяржаўнай мовы Вялікага Княства Літоўскага, мовы трох Статутаў ВКЛ, мовы Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча і Васіля Быкава.

Мы заклікаем Вас прыняць уздел у VIII Усебеларускай дыктоўцы, якую мы прапануем пісаць па творах Францішка Багушэвіча, Рыгера Барадуліна і Генадзя Бураўкіна.

Узоры дыктоўкава чытайце ў газете "Наша слова", а таксама на нашым партале: tbt-mova.by.

Любіце родную мову - яна дасканала і прыгожая!

Прынята на паседжанні Сакратарыяту ТБМ 5 лютага 2015 года.

Вялікі фестываль роднай мовы пройдзе ў Менску 22 лютага

Пасля двух удалых фестывалей "Дзень вышыванкі", арганізаторы запрашваюць на "Свята роднай мовы". Фестываль 22 лютага пройдзе ў прасторных залах бізнес-клуба "Imaguru" (Менск, вул. Фабрыцыёса, 4). Мерапрыемства прымеркаванае да Міжнароднага дня роднай мовы, які з ініцыятывы UNESCO традыцыйна адзначаецца ва ўсім свеце 21 лютага.

Свята пачненца ў 14.00 і разгорненца на двух паверхах бізнес-клуба. Програма будзе складацца з пяці частак, якія паралельна будуць адбывацца ў некалькіх залах: адукцыйная, презентацыйная, забаўляльная, музичная, выстава-продаж беларускамоўных паштовак і сувеніраў.

Радыё Свабода.

Яны прыйдуць ва ўладу

У Бабруйску на першым паседжанні Моладзевага парламента прагучала ініцыятыва ў абарону беларускай мовы. Навучэнка гімназіі № 1 Ангеліна Бялясава пропанавала падвышыць на бал адзнакі тым вучням, якія адказваюць па-беларуску.

Пропанава юнай парламентаркі не знайшла падтрымкі ў прысутніх на паседжанні чыноўнікаў. У пропанове Ангеліны службоўцы ўгледзелі дыскрымінацыю, спаслаўшыся на то, што ў Беларусі дзве дзяржаўныя мовы. Сама ж дзяячына лічыць, што падтрымлі-

ваць беларускую мову і падаўчоўцаў, каб на ёй гаварылі, не-абходна. Вучні начальнікі бахотней вывучаць беларускую мову і прайўляць ініцыятыву дзея-ля яе пашырэння, кажа яна.

- Дзеці начальнікі бахотней вывучаць беларускую мову, каб атрымліваць вышэйшую адзнаку, - лічыць юная парламентарка.

Ангеліна заўважае: на паседжанні парламента пра-

беларускую мову згадала толькі яна адна. Лічыць, што цяперашні стан мовы гаротны. Сабе дзязўчына пастанавіла, што зоймечца вырашэннем гэтай проблемы.

Ангеліна вучыцца ў фізіка-матэматычным класе, выдатніца. Сёлета на беларускай предметной алімпіядзе ў Магілёве ўзяла дыплом.

БелаПАН.

90 гадоў з дня нараджэння Івана Навуменкі

Іван Якаўлевіч НАВУМЕНКА (16 лютага 1925, Васілевічы, Рэчыцкі раён, Гомельская вобласць - 17 снежня 2006, Мінск) - беларускі пісьменнік і літаратуразнаўц.

Нарадзіўся ў сям'і чыгуначніка. Са студзеня 1942 г. удзельнік камсамольскага падполля, затым - партызан, удзельнічай ў вызваленні Васілевічаў. У снеж. 1943 прызваны ў Чырвоную Армію. Удзельнічаў у баях на Ленінградскім і 1-м Украінскім франтах. Пасля дэмабілізацыі (снеж. 1945) - карэспандэнт мазырскай абласноў газеты "Балышавік Палесся", а з 1951 - рэспубліканскай газеты "Звязда". Завочна скончыў філалагічны факультэт БДУ (1950) і аспірантуру пры БДУ (1954). Быў загадчыкам аддзела прозы часопіса "Маладосць" (1953-58 гг.), загадчыкам кафедрай беларускай літаратуры БДУ. У 1973-82 гг. - дырэктар Інстытута літаратуры імя Я. Купалы АН БССР, з 1982 г. - віца-прэзідэнт АН БССР. Старшыня Вярхоўнага Савета БССР (1985-90 гг.). Акадэмік АН БССР, доктар філал. навук, прафесар. Член Саюза пісьменнікаў СССР (з 1957).

Дэбютаваў апавяданнямі ў 1955 годзе (часопіс "Маладосць"). Аўтар кніг апавяданняў, аповесцей "Сямнаццатай вясной" (1957), "Хлопцы-равеснікі" (1958), "Верасы на выжарынах" (1960), "Бульба" (1964), "Таполі юнацтва" (1966), "Вераніка" (1968), "Тая самая зямля" (1971), "Падарожжа ў юнацтва" (выбранае, 1972), "Замець жаўталісця" (1977), "Пераломны ўзрост" (1986), "Водгүлле далёкіх вёснаў" (1989), раманаў "Сасна пры дарозе" (1962), "Вечер у соснах" (1967), "Сорак трэці" (1974), "Смутак белых начэй" (раман, аповесць, апавяданні, 1980), "Летуценнік. Смутак белых начэй" (1985), "Асення мелодыі" (раман, аповяданні, 1987), аповесці для дзяцей "Вайна каля Цітавай копанкі" (1959), "Капітан Стэп' идет в разведку" (з В. Мамантавым, 1982), п'есы "Птушкі між маланак" (1982). Вышаў Збор твораў у 6 т. (1981-84). У 2012 г. пачаты друк Збору твораў у 10 тамах. Выдаў шэраг літаратуразнаў-

чых працаў.

Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, медалём Фр. Скарыны і інш. Заслужаны дзеяч навукі Беларускай ССР (1978). Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамолу Беларусі (1967) за книгу "Таполі юнацтва", Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1972) за книгі "Янка Купала: Духоўны воблік героя" і "Якуб Колас: Духоўны воблік героя".

Bikiedyja.

Беларускі народны пісьменнік і літаратуразнаўц.

Віцебская абласная арганізацыя ТБМ падвяла вынікі аглюду-конкурсу мясцовага перыядычнага друку па ўжыванні беларускай мовы "З беларускім словам"

Згодна з планам дзеяннісці, Віцебская абласная арганізацыя ТБМ правіла чарговы аглюд-конкурс мясцовага перыядычнага друку па ўжыванні беларускай мовы "З беларускім словам". Вынікі зацверджаны на паседжанні рады.

Нагадаем, што мэтай аглюду-конкурсу было заахвочванне рэдакцый да паўнавартаснага выкарыстання дзяржаўнай беларускай мовы на старонках газет, папулярызацыя беларускай культуры і гісторыі Беларусі; інфармаванне органаў улады, грамадскасці аб стаНЕ ўжыванні беларускай мовы ў сродках масавай інфармацыі вобласці. Згаданы аглюд-конкурс праводзіцца абласной арганізацыяй ТБМ на Віцебшчыне рэгулярна і традыцыйна па трох катэгорыях:

- абласныя, гарадскія газеты;
- раённыя газеты;
- недзяржаўныя выданні.

Пры падвядзенні вынікаў аглюду-конкурсу ўлічвалася выкарыстанне беларускай мовы ў ходзе падрыхтоўкі матэрыялаў супрацоўнікамі рэдакцый, наяўнасць беларускай мовы ў публікацый творчага характару і літаратурных старонак, культура мовы, выступленні афіцыйных асоб на старонках газет па-беларуску, ужыванне беларускай мовы ў выступах у друку святароў, а таксама беларуская мова ў тэкстах віншаванняў, рэкламы і аўбяў.

У склад журы аглюду-конкурсу ўваходзілі выкладчыкі ВНУ, настаўнікі беларускай мовы і літаратуры, прафесійныя журналісты - сабры Беларускай асацыяцыі журналістаў, пісьменнікі, грамадскія дзеячы, кіраўнікі абласной арганізацыі ТБМ.

Была прараблена вялікая праца па вывучэнні і аналізе мовы друкаваных выданняў Віцебшчыны за перыяд з 1-га ліпеня па 31-га снежня 2014 г. Тут не лішнім будзе прыгадаць, што абласная арганізацыя ўжо праводзіла аналагічны аглюд-конкурсы ў 2009 і 2010 гг. Таму несумненнную цікавасць уяўляла пытанне: што змянілася ў плане выкарыстання беларускай мовы ў рэгіональных медыях за апошнія пяць гадоў? Ці паблела беларускага слова на старонках мясцовых выданняў і наколькі якасна наша мова выкарыстоўваецца ў друку.

Скрупулёзна прааналізаваўшы ўсе перыядычныя выданні Віцебшчыны, журы канстататуе, што ў цэлым найлепшыя газеты паводле вынікаў мінульных конкурсаў пачвердзілі свой высокі ўзровень выкарыстання беларускай мовы і цяпер. Так, сярод раённых выданняў першасць месца прысуджана адразу чатырох газетам: "Браслаўскай звяздзе" (галоўны рэдактар - Казімір Пятушка), шумілінскай раён-

цы "Герой працы" (галоўны рэдактар - Сяргей Ермалаев), ушацкаму "Патрыёт" (галоўны рэдактар - Вольга Карапенка) і "Міёрскім навінам" (галоўны рэдактар - Наталля Стакевіч). Не менш за 90% інфармаціі ў названных выданнях даецца па-беларуску. Журналісты тут дэманструюць прафесійнае беларускім словам, шукаюць нестандартныя шляхі ўздзеяння на чытача. Заўважаецца ў выданнях пераможцаў імкненне актуалізаваць, скажам так, прагматычны складнік публіцыстычнага тэксту, што часта выяўляецца непасрэдна ўжо ў загалоўках. Напрыклад, "На вуліцы свята - добрага настрою багата" ("Міёрскія навіны", 15 ліпеня); "Яблыку ўпасці - і не прапасці" ("Патрыёт", 17 верасня); "Запаведзь агента - павага да кліента" ("Патрыёт", 6 снежня); "Скарынавым скрыўся музычны Алімп" ("Герой працы", 22 жніўня) і інш.

Традыцыйна па-беларуску ў "Браслаўскай звяздзе" падаюцца абвесткі пра куплю-продаж, спачуванні, найчасцей менавіта на роднай мове публікуюцца і звароты кіраўнікоў раёнаў і дэпутата Палаты прадстаўнікоў Мечыслава Морахата. Выдатна валодаюць беларускім словам журналісты Т. Пятушка, А. Пятушка, А. Азевич, В. Каладынскі, З. Палуех, Г. Сялява і, безумоўна, непасрэдна галоўны рэдактар К. Пятушка (загадзя прашу прафесійнае ўспрацоўніцтво ўсіх выданняў, што пішуць па-беларуску, чые прозвішчы не будуць тут названыя праз амбеваны аўём матэрыялу).

У шумілінскай раённай газете "Герой працы" звяртае на сябе ўвагу традыцыйная рубрика "Шуміліншчына спартыўная", якая выходзіць па-беларуску. Найчасцей на роднай мове публікуюцца абвесткі, віншаванні, а таксама невялікія маастацкія творы на літаратурнай старонцы "Крыніцы". Адзначым прафесійную працу журналістаў М. Мароза, А. Пятровай, Л. Зайцавай, Н. Чарніченкі і, натуральна, галоўнага рэдактара С. Ермалаева.

Ba ўшацкам "Патрыёце" не па-беларуску падаюцца хіба што звароты кіраўніцтва раёна ды прагноз надвор'я ў раёне. Хацелася б адзначыць працу журналістаў Д. Раманоўскага, В. Северынай, Н. Багдановіч і непасрэдна галоўнага рэдактара В. Карапенка.

У "Міёрскіх навінах", апроч іншага, па-беларуску звычайна друкуюцца звароты і віншаванні дэпутата Нацыянальнага сходу РБ В.П. Папко. Творчым падыходам і высокім узроўнем культуры мовы вызначаецца праца карэспандэнтаў В. Вішнейскай, Л. Матэленка, А. Баркоўскай, А. Басікірской і галоўнага рэдактара Н. Стакевіч.

Другое месца ў нашым аглюд-конкурсе журы пры-

судзіла раённаму выданню Докшыцкім - газете "Родныя вытокі" (галоўны рэдактар - Аляксандр Варанковіч). У тэкстах на розную тэматыку можна ўбачыць і ўдалае выкарыстанне адметных беларускіх словаформ, як, напрыклад, прыметнікамоладзевы: "Моладзевы форум у Маскве" (24 снежня). Заўсёды прафесійна падрыхтаваныя матэрыялы выходзяць з-пад пяра Н. Бяліўскай, Я. Малевіч, Н. Навіцкай, Т. Альшэўскай ды іншых супрацоўнікаў.

Трэцяя пазіцыя сярод раённых выданняў адразу ў двух калектываў: шаркаўшчынскай газеты "Кліч Радзімы" (галоўны рэдактар - Аляксандр Барыла) і "Пастаўскага краю" (галоўны рэдактар - Файна Карапенка). Хацелася б адзначыць працу журнالістаў шаркаўшчынскай раёнкі С. Райчонка, К. Сосны, А. Бурца і пастаўскіх карэспандэнтаў А. Анішкевіч, А. Шапавалавай, П. Курыловіча, І. Сняжковай.

Безумоўна, адзначаны намі выскокі ўзровень выкарыстання беларускай мовы ў названных выданнях, адпаведная культура друкаванага слова - гэта таксама і заслуга карэктараў.

Журы са шкадаваннем адзначае змяншэнне колькасці беларускамоўных публікацый за апошні час у газетах "Веснік Глыбоўчыны" і "Дняпроўская праўда" (Дубровенскі раён). Пятушка ў абудвух рэдакцыйных калектывах працу ўбачыў, што пішуць па-беларуску, якія прафесійна валодаюць нашай мовай: Г. Сутула, А. Зінкевіч, А. Жыгуноў ды іншыя журналісты - у "Весніку Глыбоўчыны", А. Кір - у "Дняпроўской праўдзе".

У "Голосе Сенненшчыны" па-беларуску аформлены рубрыкі "Ветразь", "Крынічка", "Далягляды" і некаторыя іншыя, але беларускамоўнае іх напаўненне малю бывае большым. Зрэшты, па-беларуску звычайна падаецца народны каляндар. Адзначым працу ў названым выданні журналіста Аляксандра Іўея, які традыцыйна піша на нашай роднай мове.

Што да іншых раённых выданняў, то працэкт выкарыстання ў іх беларускай мовы вельмі нізкі. Так, толькі 10-15% матэрыялаў па-беларуску змяшчаюцца на старонках бешанковіцкай "Зары", але па-беларуску звычайна піша А. Крачкоўскі. Незайдзросная сітуацыя з выкарыстаннем дзяржаўнай беларускай мовы і ў "Гарадоцкім весніку" "Голосе Расоншчыны", "Жыцці Прывілінія" (Віцебскі раён), у лёзенскім "Сцягту перамогі", у "Нашай Талачыншчыне", "Лепельскім краі", у чашніцкай раённіцы "Чырвоны прамен", у "Аршанскай газете", у "Полацкім весніку". Дарэчы, "Полацкі веснік" раней змяшчаў дастаткова шмат матэрыялаў па-беларуску. А сёня газета амаль

зусім перайшла на рускую мову. Можна адзначыць хіба што даволі эфектыўную працу з маладымі аўтарамі з сярэдняй школы № 16, якія імкнуцца пісаць па-беларуску, ды публікацыі журналіста Гіара Палынскага.

У намінацыі "Абласныя і гарадскія газеты" журы вырашила не аб'яўляць пераможцаў, бо ніводнае такое выданне амаль не выкарыстоўвае беларускую мову. Хіба што толькі ў асобных выпадках. Гэта датычыць абласной газеты "Віцебскія весты" (в.а. галоўнага рэдактара - Алены Сыс). Нават назаў ў абласной газеты не беларускай (?). Гэта шмат пра што гаворыць! Таму дзіўна было б спадзявацца на сур'ёзную прысутнасць дзяржаўнай беларускай мовы на яе старонках. Час ад часу па-беларуску падаюцца хіба што невялікія матэрыялы Тамары Пашкевіч, Галіны Шпакоўскай, некаторых іншых карэспандэнтаў. Нават артыкуул пра ўшанаванне найлепшых прадстаўнікоў культуры вобласці (21 кастрычніка) напісаны па-руسку (?).

Сказаное вышэй датычыць і гарадской газеты "Віцебічы" (галоўны рэдактар - Ніна Туліна). Тут нават матэрыялы да Дня настаўніка (4 кастрычніка), да Дня работнікаў культуры (11 кастрычніка) і пра візіт міністра культуры (25 кастрычніка) змешчаны на рускай мове. Што тады казаць пра публікацыі на іншую тэматыку?! Добра, што хоць інтэр'ю з народным артыстам Беларусі Тадэвушам Кокштысам да яго 80-годдзя не сталі перакладаць на рускую мову (інтэр'ю браў Віталь Сянькоў). Адзначым асобныя беларускамоўныя публікацыі Марыі Буткевіч, Віктара Бірукова, Андрэя Захарава.

Фактычна адсутнічае беларуская мова на старонках газеты "Новополоцк сегодня" (галоўны рэдактар - Галіна Фаміна). Заўважым, што дзяржаўная газета мае назаў на рускай мове.

У трэцяй намінацыі - "Недзяржаўныя выданні" - пераможцамі сталі дзве газеты: "Вольнае Глыбоўка" (галоўны рэдактар - Уладзімір Скрабатун) і "Каталіцкі веснік" (галоўны рэдактар - Віктар Місевіч). Нагадаем, што папулярнае глыбоўскае выданне ўжо трэці раз запар атрымлівае перамогу ў сваёй намінацыі. Тут не толькі ўласныя матэрыялы, аналітыка даюцца па-беларуску. Але пераважна і рэклама, прыватныя абвесткі, віншаванні. Можа, таму і калі падасца грувасткай. Гэта не мае ніякага значэння, калі гаворка ідзе пра захаванне літаратурных нормаў.

Шэраг тыповых памылак выяўлены намі на сінтаксічным узроўні, калі тое ці іншае словазлучэнне будзе больш доўгай, можа, часам падасца грувасткай. Гэта не мае ніякага значэння, калі гаворка ідзе пра захаванне літаратурных нормаў. Шэраг тыповых памылак выяўлены намі на сінтаксічным узроўні, калі тое ці іншае словазлучэнне будзе больш доўгай, можа, часам падасца грувасткай. Гэта не мае ніякага значэння, калі гаворка ідзе пра захаванне літаратурных нормаў. Памылковая ўжыванне лексікі сведчаць не толькі пра непрафесіяналізм аўтараў, але і пра элементарную ляяту ці пра проста нежаданне паглядзець у слоўнік, выбраць патрабную лексему. Да таго ж для аблалютнай большасці журналістаў працоўнай, што дзённай мовай з'яўляецца русская, а думаючы па-руску, далёка не заўсёды можна праўльна пабудаваць сказ на беларускай мове. На такім фоне пакуль цалкам неверагодна ўяўіць, што з мэтай акутальніцы націянальны адметнасці мовы газеты маглі б карыстацца сапраўды паказальнімі беларускімі назоўнікамі шталту летнік, лецічча, мінак, уцякач, складнік, сецива, месціч і. д., як гэта практикуюцца і ў дзяржаўнай газете "Звязда", і ў недзяржаўных "Нашай Ніве", "Народнай волі" ды іншых мелях.

Колькі слоў пра тыповы памылкі. Тут мы не будзем пазначаць, у якіх канкрэтнах выданнях выяўлены тая ці іншая моўная недахопы. Бо наша задача - не крытыкаць, а дапамагчы пазбегнуць памылак у газетах у будучым, падказаць, нешта парыць. Таму пададзім у сістэматизаваным выглядзе найбольш распаўсюджаныя ў рэгіональных выданнях Віцебшчыны недахопы.

Так, зафіксована дастатковая шмат памылак пры ўжыванні канчаткай назоўнікай другога скланення мужчынскага роду адзінчага ліку ў родным і месным склонах. У родным склоне не заўсёды размяжкоўваюцца флексі *a(y)*, *u(y)*. Трэба: *даверу, менеджменту, прагрэсу, туману, цукру і футбала, спектакля, горада, з Віцебска*. У месных склоне неабходна размяжкоўваць асабовыя назоўнікі і неасабовыя. Асабовыя маюць канчаткак *у(y)*, неасабовыя - *e, i, ы*. Павінна быць: *пры дыэрктару, пры бібліятэкару, пры Андрэю, пры Міхасю; на дубе, на аўтамабілі, у Гомелі, у продажы*. Гэта значыць, непажадана ўжываць спалучэнні, напрыклад, *расказаць аб сабе; паведаміць аб здарэнні; гаварыць аб гэтым*. Для нашай мовы ўласціва схема прыназоўнік *пра + вінавальны склон*. Таму павінна быць: *расказаць пра сябе; паведаміць пра здарэнне; гаварыць пра гэта*. Приназоўнік *аб* з месным склонам ужываецца хіба што ў афіцыйна-справавым і навуковым стылях. Таму мы і кажам, напрыклад, *"Закон аб мовах", "Кодэкс аб адукатаў"*.

З году ў год паўтараюцца, на жаль, адолькавыя лексіческія памылкі, калі замест нарматыўнага беларускага слова выкарыстоўваюцца калькі з рускай мовы. Напрыклад, *рэзультат, рабяты, свяціні, веруочыя, хароши, дастойны, малышы, адпачываючыя, здорава і. д.* Зразумела, што па-беларускую павінна быць *вынік, дзеци (хлопцы, дзяўчыны) - у залежнасці ад сі*

Прывядзём яшчэ колькі паказальных канцэктаваў. Так, напрыклад, многія журналісты не ведаюць, як перадаць па-беларуску сэнс рускай лексікі "изюмінка" са значэннем "штосьці адметнае, незвычайнае". Таму і чытаем у газетах сказы кшталту: "Изюмінкай" мерапрыемства стаНЕ канкур: На фумку многіх, "изюмінкай" свята стала гонка на тарантасах. Узята ў друкоссе рускамоўнае напісанне нібыта выйсце з сітуацыі. Але ж не зусім. У нашай мове ўжываюцца з гэтым значэннем ажно два назоўнікі: разынка і цікавінка. Выбрай любы! Або, скажам, загаловак: Меткасць, спрыт і жаданне перамагаць. "Меткасць" - па-беларуску "трэпнасць", і тады ўся фраза глядзіцца абсалютна нормальна. Ці яшчэ: Сям'я без насілля. Па-беларуску павінна быць: Сям'я без гвалту.

Такім чынам, можна канстатаваць, што многія раённыя выданні Віцебшчыны выкарыстоўваюць на сваіх сторонках у асноўным беларускую мову. Гэта, у першую чаргу, датычыць паўночна-захоўніх рэгіёнаў, дзе заўсёды адзначаўся больш высокі ўзровень валодання мовай насељніцтвам (Браслаў, Мёры, Шаркаўшчына, Докшыцы, Паставы), а таксама друкаваных органаў Шумілінскага і Ўшацкага раёнаў. На жаль, застаецца мінімальны прысутнасць нашай роднай мовы на сторонках большасці раённых выданняў, гарадскіх і абласной газет. І з вялікім задавальненнем яшчэ раз канстатуем, што ў асноўным па-беларуску выходзяць папулярнае незалежнае выданне "Вольнае Глыбокае" і адно-сна новая з'ява ў нашай медыя-прасторы - газета "Каталицкі веснік".

На нашу думку, галоўнае ўпраўленне іздзялагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама магло б зацікавіцца амаль катастрафічнай сітуацыяй, якая склалася ў многіх раённых і практична на ўсіх гарадскіх і абласной дзяржаўных газетах у плане выкарыстання дзяржаўнай беларускай мовы. Традыцыйна ўсе выданні пазиціонуюць сябе як двухмоўныя, але на практицы там дамінуе рускава мова. І такое становішча непрымальннае.

Мы шчыра віншуем пераможцаў, жадаем і надалей трываласць беларускага слова. Са свайго боку абяцаем заўсёды акавацца безумоўную падтрымку кансультатыўнага харектару.

Нагадаем у заключэнні, што план дзейнасці Таварыства беларускай мовы, прыняты на пасяджэнні Рэспубліканскай рады ў студзені 2015 года, прадугледжвае правядзенне падобных аглядаў-конкурсаў мясцовага друку ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. Гэта, несумненна, павінна паспрыяць пашырэнню выкарыстання нашага роднага слова ў мэдиях і павышэнню культуры беларускай мовы ў сродках масавай інфармацыі.

Юрась Бабіч,

старшыня журы агляд-конкурсу, намеснік старшыні Віцебскай абласной арганізацыі ТБМ імя Ф.

Скарыны, кандыдат філалагічных навук.

Скарбы мовы - у дзённіках і нататках

Да 80-годдзя Рыгора Іванавіча Барадуліна выдавецтва "Кнігазбор" вядзе працу над выданнем кнігі "Дзённікі і запісы". Мы пагутарылі з рэдактарам зборніка Наталляй Давыдзенка.

- Наталля Аляксееўна, Вы былі ўкладальнікам ішрагу кнігі Рыгора Барадуліна. Вы вялі падрыхтоўку кнігі "Паслаў бы табе душу", рэдагавалі перапіску паэта з матуляй, падбіralі неабходныя каментары і тлумачні, рыхтавалі "Вушацкі словазбор". Прыведаіце, калі ласка, якім Вы памятаеце Р.І. Барадуліна ў часы працы ў выдавецтве.

- Працаўвалі мы разам у выдавецтве "Мастацкая літаратура" з 70-ых гадоў. Потым, калі Рыгор Іванавіч стаў кірауніком рэдакцыі, усе мае сяброўкі працаўвалі пад яго крылом, я пачувалася ўжо там як свой чалавек. Залатыя часы нашай "Мастацкай" былі, калі рэдакцыяй кіраваў Мікалай Гаўрылавіч Ткачоў, а потым - незабыўны Міхаіл Фёдаравіч Дубянецкі. Калектыв выдавецтва быў дружны і вясёлы, мы адзначалі разам усе святы.

Калі выходзіла кнішка артыкулаў і ўспамінаў Рыгора Іванавіча "Аратай", які пасвіціў аблокі", яе рэдагавала. Трэба сказаць, што Рыгор Іванавіч заўсёды з многімі раісця. Можа не ўсе паэты такога ўзроўню так робяць, але Рыгор Іванавіч паступаў менавіта так. Для яго ў маладыя гады эталонам густу быў Анатоль Вялікін і яго сябра Міхась Стральцоў. Ён абавязковая раісця з імі. А потым, калі ён пісаў артыкул, ён абзвоніваў сваіх сяброў: Генадзя Бураўкіна, Валянціна Тараса, Васіля Сёмуху, а потым і маладзейшых - Алеся Камоцкага і іншых. Потым такая традыцыя перайшла і на мяне. "А як ты думаеш, які загаловак зрабіць? Пачытай прадмову, паглядзі артыкул", - прасіў ён. Ён прыслухаўся, як людзі рэагуюць. У нас былі сяброўскія адносіны ў калектыве.

Калі Рыгор Іванавіч рабіў ужо па-за выдавецтвам кніжку "Здубавецце", я спрычинілася да яе ўкладання і чытання. Так было і з кнігай "Калі рукаюцца душы", сумеснай з Васілем Уладзіміравічам Быковым. Кожны раз знаходзілася нешта, што трэба было яму аблікоўваць.

- Вам стала блізкай яго пазізія, Вы начали ўважліва ставіцца да яго слова?

- На самым пачатку маёй працы выйшла яго кнішка "Абсяг". Ён мне яе падараў, і тое стала для мяне вялікай падзеяй. Ён раздорваў свае кнігі пачкамі. Такім чынам, у мяне сабраліся ўсе кніжкі Рыгора Іванавіча, якія выходзілі з тых часоў.

Калі ён ужо не працаўваў у "Мастацкай літаратуры", там выходзіў яго чатырохтомны вершаў, артыкулаў і ўспамінаў. Для чацвёртага тома ён прынёс мне ўпершыню карткі з "Вушацкім словазборам". Ён з дзяцінства марыў

скласці вушацкі слоўнік. Частка "Вушацкага словазбору" ўвайшла ў чацвёрты том.

Ужо ў апошняе дзесяцігоддзе я падштурхоўала яго скласці кніжку з вершамі да мамы. Аднойчы ён прынёс ліст і паштоўку ад мамы. Я ўзрадавалася і прапанавала: "Давайце мы складзём такую кніжку з лістамі і вершамі!" - "Дык мамініх лістоў шмат!" - "А вы іх збярыце, і мы зробім кніжку!". Прайшоў не адзін год, і вось у 2006 годзе Рыгор Іванавіч сказаў: "Я прывёз лісты".

Яшчэ вясімі класнікам ён адчуваў, як маме цікка. Ужо ў тым ўзросце ён разумеў, што ўсё не проста так. Любоў Куліны Андрэеўны да сына была глабальная, яна аддавала яму ўсю душу, і вельмі без яго сумавала, калі ён ад'ехаў на вучобу. Ён ўсё жыццё да апошняга лічыў, што ён ніколі не зможа цалкам аддзяліцца ад маме. Адно-сіны маці і сына шмат чаму вучылі. Дзённікавыя запісы сведчылі: маме купіці таго, таго, першыя ганарапы - ёй.

Потым я працаўвалі даўней над яго архівам і настойвалі, каб мы нешта малгі здаць у Дзяржаўны архіў. Калі я заўрнула ў сотні рабочых блакнотаў, мне захадзелася скласці картатэку вершаў. Было столькі дадатковага матэрыва! Калі мы зрабілі кніжку перапіскі з мамай, потым ўзнікла ідэя іншага зборніка. Ён любоўна казаў: "Я хачу зрабіць яўрэйскую кніжку". Ён шмат перакладаў яўрэйскіх паэтаў, ён імі сябраваў, падпісваў ім паштоўкі і эпіграмы, і ўсё гэта сабраў у кніжку. Яна мела назыву "Толькі б яўрэй быў!", выйшла невялікім тыражом ў 2011 годзе, усе асобнікі разышліся, засталося некалькі штук. Думаю, не-калі яе можна будзе перавыдаць. Туды ўайшлі цудоўныя пераклады - слоўнік!

Я працаўвалі апроцоўваць блакноты. Ва ўсіх сваіх пасездках на раздзіму Рыгор Іванавіч запісваў фразы, звароты, каларытныя моманты. Мне стала шкада, што ўсё можа застацца ў запісах. Мы пачалі ўкладаць поўны "Вушацкі

словазбор". Распрацоўвалі структуру, якая там існуе: і стравы, якія гатуюцца, і прымаўкі, і прыбабункі, і ізычні. Трэба было ўсё раскладаці па раздзельчыках. Важна было, каб у чытача склалася ўяўленне, што ён чытае не асобныя зборы, а чуе беларускую гаворку ў жывым гучанні. У трэці раздзел было сабрана тое, што паэт запісваў за мамай, што - за стрыечнай сястрой Марыяй Рыгораўнай.

Пра ўсё, пра што думае вушацкі чалавек там аднострэвана: і стасункі з суседзямі, і назіранні за надвор'ем, і выхаванне дзяцей, і смешныя здарэнні, вясёла-грубаватыя і колкія, - усё жыццё, як яно ёсць. Дзяячоў Саюзу беларускіх пісьменнікаў кніжка выйшла лёгка, і Рыгор Іванавіч яе пабачыў. Я прачытвала яму чыстыя рукапіс - ён праслушаў свою кніжку. І гэта яму было вельмі важна! Ён быў задаволены кампаноўкай, ён трymаў ў руках тое, што марыў зрабіць!

- Ці з лёгкасцю Вы разбіралі почырк народнага паэта, часам замудроні?

- Дарэчы, почырк у яго быў вельмі прыгожы, толькі апошняя гады, хваробы зрабілі яго нечытэльным. Шмат запісіў даводзілася рас-

абавякова сабраць і выдаць!

Я прапанавала Рыгору Іванавічу. Ужо сёня існуе ў выдавецтве "Кнігазбор" сігналы асобнік кнігі, якая называецца "Дзённікі і запісы".

Першы выпуск ахоплівае 1951-1969 гады. Туды ўайшлі дзённікавыя запісы, здзяяці, куды пазваніць, куды рукапіс здаваць, асобныя вершы, якія не ўваходзілі ў зборнікі. У першым выпуску чытача чакае адкрыццё: будзе ўпершыню надрукавана яго паэма "Зацвітаюць купавы".

Яна была гатовая, напісная ў 1958-59 гадах, і Рыгор Барадулін ніколі ён яе не друкаваў. Тэкст быў запісаны хі-

і "Бацькаўшчыне". Ведаю, Сяргей Шапран збірае кнігу ўспамінаў сучаснікаў пра Рыгора Барадуліна, рупіца і Глеб Лабадзенка.

Больш удзяльнага чалавека, чым Рыгор Іванавіч, я ніколі не сустракала. Ва ўсе часы ён ніколі не стамляўся дзяяваць кожнаму чалавеку, хто хоць штосьці для яго зрабіў, і рабіў гэта вельмі шчыра!

- Наталля Аляксееўна, Вы так імкнуліся зберагчы ўсе радкі паэта, можа, Вы родам з блізкіх яму краёў? Адкуль Вы самі, як далачыліся да літаратурнай творчасці?

- Я нарадзілася ў сям'і вайскоўцаў. Бацька мой - ра-

"Для мяне выхад гэтай кнігі - вялікая ўрачыстасць на душы, - напісаў Рыгор Барадулін у лісце да прэзентацыі кнігі "Вушацкі словазбор".

"Я вельмі ўдзячны тым, хто дапамагаў мене ў працы над "Вушацкім словазборам". Найперш хачу падзякаваць Наталіі Давыдзенка, ўкладальніцы кнігі. Гэта менаўта яна не толькі сабрала мае запісы, але і, спадрэдагаваўшы іх, сістэматызавала. Сам я на стане здароўя Наталіі Давыдзенка - яна нібыта на шахтах працаўала."

шыфроўцаў - пашт нешта пісаў, паклаўшы аркуш на калені. Васіль Уладзіміравіч яму сказаў: "Рыгор, які ты малайчына, ты ўсё запісваеш! А я толькі збіраўся!" Ён запісваў ўсё. У кожным блакноте матэрываляў было шмат. Ён ездзіў шмат па рэспубліках былога Саюза, рабіў накіды, пісаў нататкі. У Вушчах, калі я разбірала разам з ім паперы, мне пашчасціла знайсці ягоны дзённічак, які ён вёў у восьмым класе ў 1951 годзе, на рускай мове. Там першыя вершы, якія ён пісаў сваім аднакласнікам. Калі ён толькі перайшоў на беларускую мову, у яго адбыліся свае знаходкі, ён адчӯць сваё. Дзённічак аказаў на мяне асабліва ўздзеянне і падказаў: так гэта ж трэба

мічным алоўкам. Відаць, нехта са старэйшых не пароў яе друкаваць. Паэма была прысвечана лёсу яго бацькоў, ад іх сустэрэчы, да таго моманту, як сын стаў студэнтам.

Зусім хутка ў 1961 годзе ўайшлі паэмы "Куліна", "Бацька" і "Родная хата" на тым самым матрыяле. Застаецца загадкай, чаму паэму паэрапіт не друкаваць. Я ўвесі час спяшацца папытаваць яго пра ўсё тэксты. Мы амаль паспелі з ім зняць пытанні па гэтай кнігі. Ён хваляваўся і пытаваў: "Што, праўда, цікава?" Мне заўсёды цікава кожная яго фраза, яго рыфмы.

Я вельмі спадзяюся, што кніга паслужыць будучым літаратуразнаўцам і даследчыкам, тым хто будзе вывучаць жыццё і творчасць паэта. Маю надзею, што таякі літаратуразнаўцы прыйдзут, і кніга будзе не проста чытаннем, а даведнікам для іх. Я старалася захаваць усе дробязі, нават беглыя і абарваныя запісы.

Я рыхтую наступныя працы "Дзённікай і запісай" 1970-х і 1980-ых гадоў. Першы выпуск "Дзённікай" з'явіўся дзяячоў Саюзу беларускіх пісьменнікаў

Тэксты VIII Усебеларускай дыктоўкі, рэкамендаваныя Сакратарыятам ТБМ

Прадмова да зборніка "Дудка беларуская"

Братцы мілія, дзеци Зямлі-маткі маёй! Вам ахвяруючы працу сваю, мушу з вамі пагаварыць трохі аб нашай долі-нядолі, аб нашай бацькавай спрадвечнай мове, каторую мы самі, ды і не адны мы, а ўсе людзі цёмныя "мужыцкай" завуць, а завесца яна "беларускай".

Я сам калісь думаў, што мова наша - "мужыцкая" мова і толькі таго. З той пары я шмат дзе быў, шмат чаго бачыў і чытаў і пераканаўся, што мова наша ёсьць такая ж людская і панская, як і французская, альбо нямецкая, альбо іншая якая. Чытаў я ці мала старых папераў па дзвесце, па трыста гадоў таму пісаных на нашай зямлі і пісаных вялікімі панамі нашай мовай чысцюсенькай, як бы вось цяпер пісалася...

А, можа, і сапраўды наша мова такая, што ёю нічога добрага ні скажаць, ні напісаць не можна? Ой, не! Наша мова для нас святая, бо яна нам ад Бога даная, як і другім добрым людзям. І гаворым жа мы ёю шмат добрага, але так ужо мы самі пусцілі яе на здзек.

Ці ж ужо нам канечнне толькі на чужой мове чытаць і пісаць можна? Яно добра, а нават і трэба знаць суседскую мову, але найперш трэба знаць сваю. Перадумайшы ўсё гэта, я, братцы, адважыўся напісаць для вас сякія-такія вершыкі: хто іх спадабае, таму дзякуй! А хто падумаете лепш і больш напісаць, таму чэсць вечная і ад жывых людзей, і ад бацькавых касцей! А пісаць ёсьць шмат чаго!

... Шмат было такіх народай, што стацілі наперш мову сваю, так як той чалавек прад скананнем, катораму мову зойме, а потым і зусім замёрлі. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! Пазнаюць людзей ці па гаворцы, ці па адзежы, хто якую носіць. От жа гаворка, язык і ёсьць адзежа душы...

Можа, хто спытае: дзе ж цяпер Беларусь? Там, братцы, яна, дзе наша мова жыве! ...

Паводле Францішка Багушэвіча.

Бацьку

Я не ганю землі чужыя...

Не выйшо ты і ў гэты раз
Мяне спаткаць, паднесці рэчы...
Ля весніц, толькі зноў твой вяз
Крануў галінкамі за плечы.

Я не ганю землі чужыя,
Хай іх сонца не абміне.
Толькі дзе б за морам ні жыў я,
Беларусь мая снілася мне.

Ты мне не падасі руки,
Глядзіш удалъ з-пад школы партрэта.
Ці бачыш, вырас сын які?
Скажы хоць слова для прывета.

Так карцела - сляза закіпала -
Каб да сэрца хача б здалёк
Прыплывалі жалейка Купалы,
Багдановічаў васілёк...

А я... чакаў з усіх дарог
Цябе ў сорак чацвёртым... летам
Калоны ні адной не мог
Я прапусціць з ахапкам кветак.

Гэта ёсё, безумоўна, не нова.
А ці трэба, каб новым было
Поле бацькава, матыльна мова
І над хатай буслова жытло?

Хацелася пачаць: "Сынок..."
Ускрынкуць радаснае: "Тата!"
Бацькоўскім быў мне кожны крок...
Усё ішлі, ішлі салдаты...

I якія б шляхі ні сходзіў я,
Кліча полацкай сенажаць...
А калі не співаць аб Радзіме,
Дык навошта наогул співаць?

Генадзь Бураўкін.

Паверыць цяжка мне таму,
Што больш не прыйдеш ты дадому.
А шапку я заўжды здыму
Перад магілай невядомай.

Рыгор Барадулін.

Юбілей стваральніка архітэктурнага партрэта краіны

25 студзеня 2015 г.

свой 60-гадовы юбілей адзначыў акадэмік, доктар архітэктуры, доктар гістарычных наукаў, прафесар, дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандр Іванавіч Лакотка. З нагоды юбілею А.І. Лакоткі 26 студзеня адбылося ўрочыстое паседжанне і презентация кніжнай выставы "Архітэктурны партрэт краіны ў гісторыка-культурным падарожжы "Адкрываючы Беларусь".

Перад прысутнымі выступалі: дырэктар цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі, А. Грушава акадэмікі Міхася Касцюк, Яўген Бабосаў, Уладзімір Гніламёдаў, Сяргей Гапоненка, Алеся Каваленя, члены-карэспандэнты Міхася Піліпенка і Аляксандра Данілаў, намеснік міністра культуры Васіль Чэр-

нік, доктар навук Вольга Дадзі-ёманава, прарэктар БДУКіМ Віктар Языковіч, Вадзім Дражын (ад Саюза архітэктараў), а таксама ад БНТУ - Сяргей Сергачоў, Аляксандар Капілаў - рэктар Інстытута сучасных ведаў. Гістарычны факультэт прадставіў - дэкан Сяргей Ходзін.

Аляксандар Іванавіч Лакотка - буйны вучоны ў галіне мастацтвазнаўства, у прыватнасці, гісторыі архітэктуры народнага дойлідства, аховы гістарычна-культурнай спадчыны і развіцця на яе аснове турыстычных рэкрэацыйных зон. Аўтар больш за 270 навуковых прац, у тым ліку 30 манаграфій. Лаўрэат прэмii Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" (2008) у складзе аўтарскага калектыву за падрыхтоўку шматтомнай працы "Беларусы", прэмii Нацыянальнай акаадэміі навук за

манаграфію "Нацыянальныя рысы беларускай архітэктуры (1999)" і за цыкл працоў па развіцці турызму ў Рэспубліцы Беларусь (2011).

У канцэртнай частцы праграмы прынялі ўдзел артысты хору "Акадэмія" (мастацкі кіраунік Слабодчыкава Т.Г.), а таксама струннае троянда "Арко" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (мастацкі кіраунік Т.В. Дэйка).

Творчая інтэлігенцыя з цікавасцю паглядзела відэофільм "Прызванне - архітэктура". Цікавым з'яўляецца погляд вучонага на сучасныя кірункі развіцця архітэктуры і сувязі архітэктурнага авангарду з гістарычнымі момантамі развіцця грамадства, адносінамі чалавека да жыцця і прыроды з дауніх часоў да нашых дзён.

Аляксей Шалахоўскі.

Абвестка

18 лютага а 18-й гадзіне на сядзібе ТБМ

адбудзеца сход сяброў ТБМ Першамайскага раёна г. Менска.

За год выдадзена 1 беларускамоўная кніга
на 3 чалавекі, а ў астатнім усё добра

МИНІСТЭРСТВА ІНФАРМАЦЫИ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Пераможца, 11,
220004, г. Мінск

тэл. (017) 203 92 31, факс (017) 203 34 35

20.01.2015 № 01-13/T-1

на №

МИНИСТЕРСТВО ИНФОРМАЦИИ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Проспект Победителей, 11,
220004, г. Минск

тэл. (017) 203 92 31, факс (017) 203 34 35

ГА "Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
вул. Румянцава, 13,
220034, г. Мінск

Аб разглядзе звароту

Міністэрства інфармацыі, разгледзеўшы ў межах кампетэнцыі ваш зварот, паведамляе, што ў адпаведнасці з артыкулам 17 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь дзяржаўнымі мовамі ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляюцца беларуская і руская мовы.

У адпаведнасці з артыкулам 9 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб сродках масавай інфармацыі" масавая інфармацыя можа распаўсюджвацца на дзяржаўных мовах Рэспублікі Беларусь і на іншых мовах. Такім чынам, вядучыя распубліканскія тэлеканалы рыхтуюць свае праграмы на дзвох мовах у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

Міністэрствам інфармацыі распрацоўваюцца праекты нарматыўных прававых актаў як на рускай, так і на беларускай мовах. Пры гэтым неабходна ўлічваць, што ў адпаведнасці з Правіламі падрыхтоўкі нарматыўных прававых актаў, зацверджанымі Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 08.11.2003 № 359 "Аб мерах па ўдасканаленні нарматворчай дзейнасці", праект акта, які прадугледжвае ўніясение змяненняў і (або) дапаўненняў у акт, які правіла, выкладаецца на той дзяржаўнай мове, на якой дадзены акт быў прыняты (выдадзены).

Неабходна адзначыць, што ў 2012 годзе быў прыняты Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 снежня 2012 г. № 8-3 "Аб выдаецца справе ў Рэспубліцы Беларусь" на беларускай мове. У 2014 годзе ў рэспубліцы выдадзена 1106 кніг агульным тыражам 3,6 млн. экзэмпляраў на беларускай мове.

Аднона друкаваных сродкаў масавай інфармацыі паведамляе, што па стану на 1 студзеня 2015 года ў Дзяржаўным рэестры сродкаў масавай інфармацыі зарэгістравана 1577 друкаваных сродкаў масавай інфармацыі. З іх выдаюцца на рускай мове 684, на беларускай мове - 33, на рускай і беларускай - 649. Пры гэтым неабходна адзначыць, што выбар мовы, на якой выдаюцца СМІ, належыць іх заснавальнікам.

Звяртаем вашу ўвагу, што формы заяў аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродкаў масавай інфармацыі зацверджаны пастановамі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Што тычыцца забеспечэння ўсебаковага выкарыстання і развіцця беларускай мовы пры правядзенні Беларускага міжнароднага медыяфоруму, то працоўнымі мовамі форума з'яўляюцца руская і англійская мовы.

Аднона выставы "СМІ ў Беларусі" - у ёй традыцыйна прымаюць удзел таксама шмат беларускамоўных выданняў нашай краіны, як рэспубліканскіх, так і рэгіянальных.

У дачиненні да Інтэрнэт-сайта Міністэрства інфармацыі паведамляе, што ў адпаведнасці з падпунктам 1.3 пункта 1 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 01.02.2010 № 60 "Аб мерах па ўдасканаленні выкарыстання нацыянальнага сегмента сеткі Інтэрнэт" Інтэрнэт-сайты дзяржаўных органаў і арганізацый фарміруюцца на рускай і (або) беларускай мовах, а пры неабходнасці таксама на адной або некалькіх замежных мовах.

У цяперашні час інфармацыя на Інтэрнэт-сайце Мінінфарма размяшчаецца як на рускай, так і на беларускай мовах, што адпавядае патрабаванням заканадаўства.

Міністр
Л.С. Ананіч.

МИНІСТЭРСТВА
ПА НАДЗЫЧАЙНЫХ СІТУАЦЫЯХ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ул. Реввоўшыцкая, 5, 220030, г. Мінск
тэл. (0-17) 328-51-70, факс (0-17) 203-77-81
E-mail: mail@mchs.gov.by

29.10.2014 № 1/19-04/1508

На № 197 ад 14.10.2014

МИНИСТЕРСТВО
ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СІТУАЦІЯМ
РЕСПУБЛІКИ БЕЛАРУСЬ

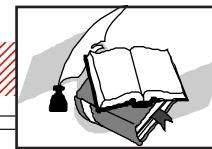
ул. Реввоўшыцкая, 5, 220030, г. Минск
тэл. (0-17) 328-51-70, факс (0-17) 203-77-81
E-mail: mail@mchs.gov.by

Старшыні грамдскага аў'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"

Трусаву А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

Міністэрства па надзвычайных сітуацыях выказвае ўдзячнасць за прапановы па ўдасканаленні работ. Паведамляе Вам, што супрацоўнікі Рэспубліканскага цэнтра пропаганды Міністэрства рэгулярна выступаюць на беларускай мове ў тэлевізійных праграмах "Добрай раницы", "Дабраранак", публікуюць матэрыялы ў "Настаўніцкай газете", па ініцыятыве цэнтра выходзіць сумесны беларускамоўны праект "

Не забываюць землякі свайго паэта

Іван Піліпавіч Лагвіновіч, без сумнення - гэта з'ява і падзяка на творчым небасхіле Ганцавіч і Баранавіч. Высокая патрабавальнасць, адказнасць, дзвоснае валоданне гукамі роднай зямлі, гэта найявілікшыя якасці працалюба і жыццялюба, які нарадзіўся 16 студзеня 1940 года на хутары Запрапасцы каля вёскі Малькавічы пад Ганцавічамі, адкуль у 17 гадоу рушыў на вугальні шахты Данбаса, там скончы горнапрамысловое вучылішча. Служыў у Савецкай Армії, працаў на шахце, скончы вячэрнюю школу рабочай моладзі, а таксама займаўся самадаукай, атрымаў навылечныя хваробы, інваліднасць, у 50 гадоу атрымаў пенсію, праз год вярнуўся на Бацькаўшчыну. некалькі месцаў пражыв ў Паставах, з 1992 г. жыў і выдаў каля паўдзесятка кніг у Баранавічах. Першая яго публікацыя адбылася на Беларусі ў "Чырвонай змене" ў 1960 г. Уесь час быў сябрам ТБМ імя Ф. Скарыны, з 2003 г. у Саюзе беларускіх пісьменнікаў.

Кнігі І.П. Лагвіновіча з яго аўтографамі беражна захоўваюцца ў майкіні кнігазборы - гэта "Зоряне" (разам з сынам напісаны), "Разлуки выраёвыя", "Піліпака", "Далёкае і блізкае", "Лада юдолі", "Палыновыя кветкі", да іх зусім нядаўна дадаўся зборнік "Элегія палескага матыля" (Менск, "Кнігазбор", 2011).

Боль паэта:

*Не за прывіднай марай -
За маркотаю следам
Позна ў вечары рушыў
У заснежаны свет...*

*Незайдросная доля -
Нарадзіца паэтам,
Аслабіва, калі ты -
Беларускі паэт.*

Памер паэт у 2011 годзе, пахаваны на могілках у Малькавічах.

Напрыканцы студзеня ў маёй кватэры пачуўся клапатлівы тэлефонны званок. Як акасалася ён быў з Ганцавіч ад дырэктара раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Алы Ўладзіміраўны Халь з запрашэннем на раённае свята в. Малькавічы ў гонар 75-годдзя набожчыка паэта Івана Лагвіновіча. Здаўна мне вядомы ў Ганцавіцкім раёне ўвага, павага і любоў да сваіх творцаў - у гонар аднаго з іх пры жыцці названа вуліца, закладзена алея, дзе прадстаўлены імёны лепшых асоб раёна, сярод іх і Івана Лагвіновіча.

І на гэты раз разам з

Малькавіцкай бібліятэкай-музеем, клубам, сельсаветамі ладзіла ўрачыстасць паэта Івана Лагвіновіча раённая цэнтральная бібліятэка імя Васіля Праскурава. Са мной накіраваліся па чыгуны сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў, сябар ТБМ імя Ф. Скарыны Алеся Корнеў, апішня хаханне І. Лагвіновіча - гаспадыня М.В. Філімоненка.

Першое мерапрыемства свята Паэта адбылося у бібліятэцы-музеі, дзе загадык усхаўлявана паказала стэнд, прысвечаны І.П. Лагвіновічу "Я слалю край, у якім нарадзіўся", пад ім яго выданні, уласныя рэчы, сярод іх і друкарская машынка, рукаўцы, кнігі, падорныя ад беларускіх і ўкраінскіх творцаў.

Другая частка была на Малькавіцкіх могілках на месцы вечнага заспакаення беларускага паэта Івана Лагвіновіча, дзе шмат было выступоўцаў і шмат было ўскладена кветак.

На трэцім мерапрыемстве "Не прарос бы мой талент у мове другой..." вядучая Ала Халь палка, ярка ўклала свае слова аб жыцці, вучобе, службе, працы, дзеянасці, творчасці Івана Піліпавіча і прадставіла месца ля мікрофона старшыні Малькавіцкага сельсавета Ніне Буйкевіч, якая ўслед дадала свае фарбы ў партрэт паэта, які ніколі не забываў свою родную зямлю, зямлякоў, родных.

Слова мелі родны брат Андрэй Лагвіновіч, былая дырэктар раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Тамара Валуевіч, быў агучаны адзін з шматлікіх лістоў да яе Івана Піліпавіча.

Чаканым, адказным і прыемным было выступленне выдатніка друку Беларусі Міхася Маліноўскага, які прадставіў М.В. Філімоненку, лаўрэата двух творчых прэмій Алеся Корнева, які агучыў свае новыя вершы ў гонар Івана Лагвіновіча.

Міхась Міхайлівіч разыграў віктарыну "Равеснік" раёна: да 75-годдзя паэта Івана Лагвіновіча". За свае адказы юнакі і дзяўчыны, мужчыны і жанчыны атрымоўвалі беларускія кнігі і паштоўкі, іх атрымалі і бібліятэчныя установы Малькавіч і Ганцавіч. Да іх дадаў кнігі паэта І. Лагвіновіча і В. Бутрыма і Алеся Корнеў.

Адхілюся крышачку і напішу, што ў вясковым клубе была зроблена дбайна, увішна, прагожа выставка здабыткай

паэта, агромністая папка публікацый яго і пра яго мясцовага, абласнога і рэспубліканскага друку, дэманстраваліся на экране здымкі, творы сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў Івана Лагвіновіча.

Працаўіта ў клубе шчырыаў паэт Мікола Пракаповіч з сваімі паплечнікамі з Берасцейскай абласнай тэлестуды.

Выступілі таксама творчыя асобы Алеся Каско (г. Жабінка), Мікола Папека (Пружаны), Алеся Галаскі (г. Ганцавічы) і мой зямляк з Зэльвеншчыны), Ала Мірзалиева, Святлана Локтыш з Георгіем Чыжыкам. Аляксандар Свірый выкладаў свае раздумы аб ящэ большым увекавечванні памяці пра паэта Івана Лагвіновіча (усе з Ганцавіччыны).

Былі агучаны слова, прывітанні, вершы ад Людмілы Шувалавай, Васіля Жукава, Галіна Ліс, Раісы Раманчук, Аляксея Шалахўскага, Анастасіі Жук:

*Ён літаральна з-пад зямлі
Ступіў у літаратурны свет,
І Бог, і лёс яму далі
Адчуць, што ў ім жыве паэт.*

Завяршылася свята вячэрняй гарбатай памяці паэта Івана Лагвіновіча ў бібліятэцы - музеі, дзе было шмат вяскоўных прысмакаў з мядовымі вырабамі паэта - пчаляра Міколы Папекі.

Шчыра гаворачы, пішу ўжо ноччу свае нататкі і знаходжуся пад дзівосным уражаннем той энергетыкі, якую далі землякі ў гонар свайго выдатнага паэта Івана Лагвіновіча. І падумалася, што памыляўся ён, калі пісаў гэтае:

*Смерть мая
не стане стратай.
Роспач ваших сэрцаў не кране.
Я не быў ніколі Герастратам.
Хутка вы забудзеце мяне.*

*Міхась Угрынскі,
г. Баранавічы.*

У Гародні вуліцу Паўліка Марозава пераназвалі ў вуліцу Кастуся Каліноўскага

Уступіла ў сілу рашэнне Гарадзенскага гарадскога Савету дэпутатаў па новых назвах вуліц Гародні. Паказальна, што з'явіўся вуліцы у гонар Апанаса Цыхуна ды Аляксея Карпюка. У Нацыянальным праўным партале паведамлена, што новыя назвы атрымалі дзевяць вуліц і завулкаў, а таксама тры вуліцы перайменавалі.

Вуліца імя Васіля Быкава, пра якую даўно кажуць гарадзенцы, так і не з'явілася. Затое вуліцу Паўліка Марозава перайменавалі ў вуліцу Каліноўскага.

Каментуе прафесар Вячаслав Швед, ён доўгі час быў сябрам тапанімічнай камісіі гарадскога выканаўчага камітэта:

Якуб Сушчынскі, РР.

На радзіме Тадэвуша Касцюшкі ў фальварку Марачоўшчына ўшанавалі 269-я ўгодкі з дня народзінаў кіраўніка вызвольнага паўстання 1794 года за незалежнасць Бацькаўшчыны

Баранавіцкія сябры Таварыства беларускай мовы разам з прадстаўнікамі іншых палітычных партый і грамадскіх арганізацый Берасцейшчыны ўшанавалі 269-я ўгодкі з дня народзінаў Андрэя Тадэвуша Банавентуры Касцюшкі. Урачыстасць адбылася 4 лютага 2015 года ў фальварку Марачоўшчына (Івацэвіцкі раён), дзе цяпер знаходзіцца музей-садзіба ў гонар кіраўніка вы-

звольнага паўстання 1794 года за незалежнасць Бацькаўшчыны. Напачатку ўзельнікі святочнай імпрэзы ўскладаў кветкі ля каменя-валуна з надпісам "Тут ва ўрочышчы Марачоўшчына нарадзіўся вялікі сын беларускай зямлі, які ў далейшым стаў нацыянальным героем Польшчы, ЗША, ганаровым грамадзянінам Францыі".

Затым гості святочнага мерапрыемства праслушалі музычны канцэрт з узделам беларускіх і польскіх выкананіц. Дырэктар музея Ірына Анціпенка арганізавала цікавую і пазнавальную экспкурсію па залах музея-садзібы. Тут шматлікія наведвальнікі мелі магчымасць пазнаёміцца не толькі з жыццём і грамадска-палітычнай дзеянасцю Тадэвуша Касцюшкі, але і з бытам беларускай шляхты др. паловы 18-пер. паловы 19 стагоддзяў.

Ва ўрачыстасці, пры-

свечанай Т. Касцюшку, прынялі ўдзел прадстаўнікі Івацэвіцкага раінскіх кіраўнікі, Берасцкага аблвыканкама, амбасадор ЗША, Польшчы і Швейцарыі.

У сваім выступленні Часовы Павераны ў спраўах ЗША ў Беларусі Роланд Скот адзначыў, што ён рады далучыцца да ўсіх, хто прыехаў у гэты дзень у Марачоўшчыну, узгадаў, што ў ЗША Тадэвуш Касцюшкі будаваў фартэцы, што гэта менавіта ён змог пераканаць Джорджа Вашынгтона стварыць у ЗША цэнтр вайсковай падрыхтобкі. Разам з памочнікам ваеннага аташэ з Кіева маёрам Янісам Мікітсам, які супрадаваў кіраўніка выканаўчай дыпмісіі, яны перадалі ў падарунак музею Тадэвуша Касцюшкі, але і з бытам беларускай шляхты др. паловы 18-пер. паловы 19 стагоддзяў.

Выступілі таксама на святочным мерапрыемстве віца-консул Польшчы ў Брэсце Роберт Навакоўскі, старшина фонду Тадэвуша Касцюшкі Брэсцкай вобласці Леанід Несцярчук, які расказаў прысутным, як ушаноўваецца імя нашага славутага земляка на раёне. Баранавіцкі паэт і сябар ТБМ Алеся Белы падараваў музею сваю кнігу "Прыватны сектар", у якой ёсць вялікі верш, прысвечаны Тадэвушу Касцюшку.

На ўрачыстасці ў гонар Касцюшкі было шмат іншых выступоўцаў, а таксама падарункаў музею, які, дарэчы, штогод наведвае больш за 15000 чалавек, трэх тысячаў якіх - з замежжа.

А пасля для шматлікіх гасцей спявалі знакамітыя беларускі бард Зміцер Бартосік, а баранавіцкі прадпрымальнік і грамадскі актывіст Мікола Чарнавус частаваў ахвотных касінерскай кашай і гарбатай.

Сырыца Віктар,

старшина

Баранавіцкай Рады ТБМ.

"ХАЎРУС СВЯЯКА"

адбудзеца 23 лютага а 17 гадзіне ў памяшканні сядзібы Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны.

Вечарына паміці святара, паэта і грамадскага дзеяча Казіміра Свяка (сапр. Канстанцін Стаповіч, 19. 02. 1890 - 06. 05. 1926) прымеркавана да 125-й гадавіны з дня народзінаў гэтага пасоўніка духу. Апрача выступу наядасведчанай даследчыцай жыццёвага шляху гэтага пінера беларускага Адраджэння, паэткі і кандыдата філалагічнага навук Ірыны Багдановіч, якая правядзе відъязпранентацію падрыхтаваную Уладзімірам Раманоўскім, удзел у імпрэзе возыме сініны навуковец - прафесар Адам Мальдзіс, дырэктар БДАМЛіМ Ганна Запартыка, таксама абяцацца паэт і журналіст Міхась Скобла.

У міжваеннае дзвініці дзе да вобразу гэтай светлай асобы звярталіся такія мастакі як Пётра Сергіевіч Язэп Драздовіч, а таксама сябар "хайрусу" - малады касцельны творца з Астрэваччыны па мянушцы "Роміч" (Рамуальд Ракіцкі). Тым больш прыемна гасцім будзе атрымаць сюрприз ад ТБМ - прэзентацыю "Выставы адной карціны", маладынчы партрэт вядомага беларускага мастака, сябровы суполкі "Пагоня" Алеся Цыркунова, апекуна гэтай вечарыны. Дыхтоўна зроблены кампазіцыйны партрэт кіраўніка касцельнага хору і завадатара нелегальнай грамадска-маладзёжай арганізаціі маральнага і фізічнага дасканалення асобы, аўтара зборніка беларускіх духоўных гімнаў "Мах ліра", пробашча Клюшчанскае касцёла, што на Астрэваччыне, калі не лепшы ў творчасці мастака, то шчыра і прафесійна передае беларускую мастацткую нацыятаўторчасць.

Няма сумніву, што гості атрымаюць асалоду і задавальненне, пачуўшы адрэвукі прозы і жывыя паэтычныя радкі ў выкананні майстра мастацкага слова Алега Вінярскага.

Леанід Лыч
**Усенародны рух за наданне
беларускай мове статусу
адзінай дзяржаўнай
(да 25-годдзя Закона "Аб
мовах у Беларускай ССР" -
26 студзеня 1990 г.)**

(Працяг. Пачатак у папяр.
нумарах.)

I ўсё ж хоць і занадта павольна, але штосьці карыснае для роднай мовы рабілася ў нас, прычым не толькі на грамадской, а і афіцыйнай аснове. Пры самым актыўным узеле, а часта і з ініцыятывы ТБМ.

У рэспубліцы началася адказная праца па падрыхтоўцы саліднай заканадаўчай базы пад моўную палітыку. У іншых жа саюзных рэспубліках ужо меліся напрацоўкі. Даверылі гэта самым кваліфіканым навукоўцам-фіолагам, педагогам, таленавітым майстрами прыгожага пісьменства, неабыякавым да моўнай проблеме палітыкам. А інакш і нельга было паступіць, бо дадзеная проблема самая складаная з складаных, і галоўнае - напрамую звязана з лёсам народа. Дапусці ёю займаца прафанаам, здэнцыяналізованаму элементу, адарваным ад роднага карнівшча людзям, ураз за губяць мову, а з ёю і народ.

Стрыжнем ўсёй працы па падрыхтоўцы заканадаўства аб мовах з'яўлялася наданне беларускай мове, як мове тытульнай нацыі БССР, статусу адзінай дзяржаўнай. Такі падыход да моваў тытульных народоў быў характэрны для ўсіх саюзных рэспублік. З іх не адна, як Беларусь, не мела такіх важкіх падстаў па наданне мове кароннага насленіцтва адзінай дзяржаўнай, бо ў ёй было менш за ўсё адрознення ў ад рускай мовы ("дзякаваць" трэба царскай і савецкай дзяржаўнай палітыцы русіфікацыі) і таму поўнае ці амаль поўнае вызваленне апошній ад абслугоўвання нашага грамадскага жыцця не выклікала б аніякіх проблем камунікацыйнага характару. У моўным плане Беларусь - гэта не Азербайджан, Узбекістан ці яшчэ якая-небудзь з саюзных рэспублік. І калі ў першай адразу з'явілася нямана праціўнікі надання яе нацыянальнай мове статусу адзінай дзяржаўнай, дык прычыну гэтаму трэба шукаць галоўным чынам у дэструктыўнай дзейнасці прамаскоўскай арыентацыі чыноўніцкага апарату, у моцнай зруіфікаванасці ўсіх станаў інтэлігенцыі. Са сказанага вынікае, як няпроста было ў БССР выпрацаўваць узгодненасць з яе нацыянальным інтаресам моўнае заканадаўства. На шчасце, хапала людзей, які разумелі архіскладаныя характеристары проблемы і добра ўяўлялі шляхі яе развязвання. Зразумела, найбольш актыўную дзейнасць па даняненні да самага плыбокага ўсведамлення людзьмі неабходнасці ўзаконіц дзяржаўнасць беларускай мовы вяло ў тых складаныя часы ТБМ імя Ф.

Скарыны. Дадзенай лёсавызначальнай проблеме не абышло яно ў канцы каstryчніка 1989 года на сваім паседжанні. На ім прыводзілася шмат пазітыўных прыкладаў паспяховага ўкаранення беларускай мовы ў грамадскую жыццё, асабліва ў той яго важкай сферы, як адукцыя. Самы канструктыўныя характеристары насылі агучаныя выкладчыкам Гарадзенскага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Аляксеем Пяткевічам прапанавы самадзейнага аўяднання "Паходня" з Гародні, "што ў якасці дзяржаўнай беларускай мовы павінна служыць і сродкам міжнацыянальных зносін на тэрыторыі Беларусі" ("Літаратура і мастацтва". 1989. 3 лістапада. С. 5).

Пахвальная, што першынствы друк, дзяржаўны элекtronны сродкі масавай інфармацыі не скупіліся ні плошчай, ні часам, каб даць як мага большай колькасці людзей выказацца па надзённай моўнай проблеме, вынесенай самім жыццём на паверхню. Дыскутувалі не толькі прафесіяналы-лінгвісты, палітыкі, педагогі, прадстаўнікі творчай, навуковай інтэлігенцыі. Бралі слова адміністрацыйна-гаспадарчыя работнікі, тэхнары, людзі не-кваліфіканай фізічнай працы і што надзвычай важна - навучэнцкая моладзь.

Кіраўніцтва ТБМ імя Ф. Скарыны заняло правільную, уважаную пазіцыю ў даныненні да маючых адбыцца ў саюзі 1990 года выбараў у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя саветы. Вылучэнне кандыдатаў у іх склад з ліку актывісту ТБМ (такое права было дадзена яму!) лічылася крайне неабходным, бо магло бы пазітыўна паўплываць на палітыку найвышэйшага заканадаўчага органа па моўным пытанні. 6 снежня 1989 года Рэспубліканская Рада ТБМ імя Ф. Скарыны прыняла зварт да рад, суполак, усіх сяброў Таварыства, у якім адзначалася:

"Беларусь чакае восістрава перадвыбарчай барацьбы. Нашы кандыдаты павінны быць з народам, якому дарагі ідэі палітычнага і эканамічнага плюралізму, супраўднага суверэнітэтарэспублікі. Толькі тады яны заслужана здабудуць народны давер.

(...) Мы заклікаем ради, суполкі, сяброў Таварыства ісці на перадвыбарны саюз з Беларускім народным фронтом за перабудову "Адроджэнне", з Беларускім эклагічным саюзам, з Беларускім сялянскім саюзам, "Мартыралогам Беларусі", з усімі прагрэсіўнымі сіламі грамадства" ("Літаратура і мастацтва". 1989. 3 лістапада. С. 2).

(Працяг у наступным нумары.)

Студзень

1 студзеня Новы год сустракалі без снегу.

1 студзеня спыніў сваю дзейнасць Вышэйшы Гаспадарчы Суд РБ. Яго органы і функцыі перададзены ў Вярхоўны Суд РБ.

Рэспубліканскі цэнтр турызму і краязнаўства вучнёўскай моладзі аўяднаны з Рэспубліканскім цэнтрам экалогіі.

1-7 студзеня тэмпература паветра днём была +1, +2 градусы.

6 студзеня вячэрніе багаслужэнне ў Менскім Св. Духавым саборы здзейсніў Мітратапаліт Менскі і Слуцкі Патрыярх экзарх Беларускай праваслаўнай царквы **Павел**.

8-10 студзеня тэмпература паветра ў Менску ад 4 да 6 градусаў цяпла.

15-17 студзеня ў Беларускім акаадэмічным тэатры імя Янкі Купалы Аляксеем Пяткевічам прапанавы самадзейнага аўяднання "Паходня" з Гародні, "што ў якасці дзяржаўнай беларускай мовы павінна служыць і сродкам міжнацыянальных зносін на тэрыторыі Беларусі" ("Літаратура і мастацтва". 1989. 3 лістапада. С. 5).

Пахвальная, што першынствы друк, дзяржаўны элекtronны сродкі масавай інфармацыі не скупіліся ні плошчай, ні часам, каб даць як мага большай колькасці людзей выказацца па надзённай моўнай проблеме, вынесенай самім жыццём на паверхню. Дыскутувалі не толькі прафесіяналы-лінгвісты, палітыкі, педагогі, прадстаўнікі творчай, навуковай інтэлігенцыі. Бралі слова адміністрацыйна-гаспадарчыя работнікі, тэхнары, людзі не-кваліфіканай фізічнай працы і што надзвычай важна - навучэнцкая моладзь.

22 студзеня ў Кіеве, на Майдане, забіты беларус з Гомеля **Міхail Міхайлавіч Жызненскі** (псеўданім Аляксей Локі), баец УНСО. Нарадзіўся ў 1988 г. у в. Сцяг Працы Гомельскага раёна. Пазаштатны кэрэспандэнт газеты "Саборна Украіна". У апошнія гады жыў ва Украіне.

22 студзеня ў ЗША, г.

Грэнд Рэпідз, памёр **Мікалай Юр'евіч Прускі**, педагог, друкар, выдавец часопіса "Съвет".

Нарадзіўся ў 1 студзеня 1928 г. у в. Мікалаеўшчына Стапанецкага раёна. Яго маці Міхайліна Яўхімавна была стрыечнай сястрой Якуба Коласа па бацьку.

28 студзеня памёр Генадзь Уладзіміровіч Грушавы (27 ліпеня 1950, Менск - 28 студзеня 2014) - заснавальнік і старшыня дабрачыннага фонду "Дзесяці Чарнобыля", доктар філасофскіх навук.

Люты

6 лютага ўстановілася цёплае надвор'е (-1, +1, +2). У Менску было без снегу да канца месяца.

8 лютага калека **Віктар Шаршун** (1961 г. нар., з 1991 г. на пенсіі) у Менску, на сваім балконе, вывесіў белачырвоны-белы сцяг. Яго адvezlі ў міліцыю. Увечары на хуткай дапамозе яго з міліцыі адправілі ў бальніцу.

14 лютага памёр **Гаўрыла Вашчанка**, народны мастак Беларусі.

14 лютага ў Сёмкаве Менскага раёна ўрачыста адкрыла Памятную дошку ў гонар выратавання партызанамі 274 дзяцей у ноч з 13 на 14 лютага 1944 года.

17 лютага беларуская біягланістка **Дар'я Домрачава** на Алімпійскіх гульнях у Сочы заваявала трэці залаты медаль. У гэты ж дзень ёй прысвоена ганаровае званне Герой Беларусі.

22 лютага прэзідэнт Украіны **Віктар Януковіч** пакінуў Кіеў і ўцёк у Расію.

У канцы лютага ў Менску на ходзе цыганоў выбраны барон **Віктар Главанік**. Яго папярэднік барон Уладзімір

З падзеяй 2014 года

мір Мацвеев памёр у 2007 г.

Сакавік

На пачатку сакавіка ў Віцебску **Ганна Сімановіч** нарадзіла хлопчыка вагой 6,1 кг і ростам 61 см. Хлопчыка назвалі Віктарам. Яго бацька Уладзімір Сімановіч.

1 сакавіка ў Менску памёр вядомы архітэктар **Леанід Левін**, аўтар ансамбля "Хатынь", Я. Купалы, Я. Коласа, "Яма". Пахаваны на ўсходніх могілках нашай сталіцы.

8 сакавіка ў Менску на падворках зазелянела трава.

10 сакавіка ў Дзяржынскім раёне Менскай вобласці заўважаны першыя два буслы.

16 сакавіка ў Крыме праведзены рэфэрэндум, а 18 сакавіка Федэральны сход РФ уключыў Крым і Севастопаль у склад Расіі.

16 сакавіка ў Сочы закрыліся Паралімпійскія гульні. Беларуская каманда заваявала 3 бронзавыя медалі.

19 сакавіка ў Нарвегіі на спаборніцтве на Кубак свету **Дар'я Домрачава** атрымала залаты медаль.

21 сакавіка ў Менску было +18 градусаў цяпла, але быў і вечер

23 сакавіка ў Беларусі адбыўся выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў 27-га склікання.

24 сакавіка ў пас. Руба калі Віцебска затрыманы **Барыс Хамайдзі і Аляксандар Салаўян**. У іх міліцыянеры знайшли бела-чырвона-белы сцяг. Палічылі іх за Мірана і арыштавалі на тroe сутак.

25 сакавіка ў Менску адбыўся шэсце і мітынг у гонар Дня Волі. Было щэпля, тэмпература +18 градусаў.

27-29 сакавіка ў Лондане праведзена навуковая канферэнцыя на тэму "Кастусь Каліноўскі і нацыявытворчыя працэс".

29 сакавіка ў Ляскавічах калі Гомеля адбылася трохгадзінная сустэрна Прэзідэнта А. Р. Лукашэнкі з в. а. Прэзідэнта Украіны Аляксандрам Тарчынавым.

Красавік

1 красавіка ў Менску на праезд у гарадскім транспарце ўведзены электронныя празнінныя білеты ў выглядзе пласцікавай карткі. Базавая велічыня з 130 тысячі павялічылася да 150 тысячі беларускіх рублёў.

8 сакавіка ў Менску распушціліся пупышкі на дрэвах і кустах.

11 красавіка на Слуцкай фабрыцы мастакіў вырабаў уручылі А. Р. Лукашэнку слуцкі пояс вагой 0,5 кг, які тут быў вытканы ў 2013 г. Гэта першы выраб пасля адраджэння вялікіх паясоў.

20 красавіка хрысціяне ўсіх канфесій адзначалі Вялікдзень. У Менску расквітнелі вішні і абрикосы.

22 красавіка. Выступленне А. Р. Лукашэнкі ў Нацыянальным Сходзе РБ са Зваротам да беларускага народа і На-

цыянальнага Сходу. Ён заявіў, што мова і нацыянальная культура - аснова беларускай нацыі.

26 красавіка адбыўся Чарнобыльскі шлях у Менску. Сабралася толькі некалькі сотні людзей на шэсце і дэмманстрацыю. Пасля дэмманстрацыі арыштаваны на 25 сутак гамільчані Юрый Рубцоў, які быў у майцы з надпісам "Лукашэнка, сыходз!"

27 красавіка ў Менску пад старшынствам А.Р. Лукашэнкі адбылося паседжанне Мітнага Саюза. Дапрааваны дакументы Еразійскага Саюза, але цана на наф

Ліпень

1 ліпеня на ўрачыстым сходзе ў Менску ў гонар 70-й гадавіны вызвалення Беларусі **А.Р. Лукашэнка** прачытаў даклад на беларускай мове (гэта ў другі раз за гады яго кіравання).

Насельніцтва Беларусі налічвае 9 469 200 чалавек.

1 ліпеня ў многіх гарадах Беларусі (Бабруйску, Гродні і інш.) прадпрымальнікі правялі забастоўку ў сувязі з тым, што ад іх патрабуюць дакументы, якія яны не зайдёды могуць атрымаць пры пакупцы тавару.

2 ліпеня адбылося адкрыцце Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў новым будынку на пр. Пераможца ў Менску.

3 ліпеня ў Менску адбыўся парад і дэманстрацыя з нагоды Дня Незалежнасці.

3 ліпеня ў Магілёве Савецкая плошча пераназвана ў плошчу Славы.

4-5 ліпеня ў Будславе пачаліся ўрачыстасці (фест), прысвечаныя цудатворнаму абразу Маці Божай Будслаўскай. 2 700 пілігримаў прыйшли пешшу і на раварах на ўрачыстасці ў Будслаў.

5-6 ліпеня ў Менску адбылася міжнародная канферэнцыя супроць усіх форм фашызму, нацызму і дыскримінацыі.

6 ліпеня ў Александры Шклойскага раёна правялі кірмаш "Купалле". Кірмаш наведаў Прэзідэнт А. Лукашэнка.

6 ліпеня адбылася 55-я сусрэча ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны ў Верхнедзвінскім раёне каля Кургана Дружбы. Прымаў беларускі бок.

12 ліпеня ў Маскве памерла вядомая савецкая дэсідэнтка **Валерыя Навадворская**, якая нарадзілася ў Баранавічах.

10-14 ліпеня праводзіўся ХХIII фестываль песні Славянскі базар у Віцебску.

17 ліпеня падпісаны Указ Прэзідэнта № 349 аб пераўтварэнні калгасаў у грамадскія таварысты і камунальні ўнітарныя прадпрыемствы. Да 31 снежня 2016 г. усе павінны быць пераўтвораны.

Ліпень. У Лондане кіралева Вялікабрытаніі Лізавета II уручыла беларусу **Цімашофею Ерамееву** вышэйшую ўзнагароду за наўаць яго кампаніі, якую ён сам стварыў, і якая вырабляе лёгкія і танныя строхі для дамоў.

У Менску знесены адзін з лепшых аўтавакзалаў "Маскоўскі". Гэту тэрыторыю набыла маскоўская кампанія "Газпрам".

Жнівен

1 жніўня ў Менску, на Пярэспе, на Менскіх брацкіх могілках адбыўся мітынг-рэжвіем з узделамі міністра абароны РБ Ю. Жадобіна і пасла РФ А. Сурыкава ў сувязі з 100-й гадавінай пачатку Першай сусветнай вайны. Афіцыйнае адкрыцце Мемарыялу Менскіх брацкіх могілак адбылося 14 жніўня 2011 г.

14-15 жніўня беларускія альпіністы (9 мужчын і 10 жанчын) адправіліся ў перуанскае Анды на вяршыню дзяйнай-

2014

га вулкана Эль Місі. (Яго вышыня 5822 м.) Гэта 14-я экспедыцыя ў рамках праекту "Сем вяршынь".

19 жніўня ў Баранавічах адкрыты помнік самалёту MiG-29.

22 жніўня ў лесе каля Калодзішча пад Менскам знайшлі павешаным журналіста музыку **Змітра Шаўчук**.

26 жніўня ў Менску адбылася сустэречка кіраўнікоў дзяржаў РФ, РБ, Казахстана, Украіны і прадстаўнікоў ЕС па пытанні спыненні вайны на ўсходзе Украіны.

29 жніўня ў Крычаве адрынула гімназія. Ахвярыяма. 550 вучняў будуть вучыцца ў трох школах і ліцэі гэтага горада.

30-31 жніўня ў Нью-Ёрку адбылася XXXI сустэречка беларусаў Паўночнай Амерыкі (ЗША і Канады).

Жнівен. У Менску, на вул Кісялева, 30 (былы будынак бровара) з'явілася памятная шыльда менскаму графу **Каралю Яну Чапскому**, які быў гарадской галавой Менска ў 1890-1901 гг.

У жніўні ў Ваўкаўскому рыбак **Павел Канцавы** злавіў ляшча вагой 5225 г. Гэта рэкордны лещ для Беларусі.

Верасень

4 верасня падпісаны Указ Прэзідэнта аб пагранічнай зоне з Расійскай Федэрацыяй.

6-7 верасня ў Заслаўі праведзена рэспубліканская свята Дзень беларускага пісьменства і друку. Тут адкрыты помнік заслаўскаму **князю Ізяславу**.

Да **8 верасня** Нацбанк Беларусі выпусціў манеты, прысвечаныя 500-м угодкам бітвы пад Оршай.

11 верасня ў Лідзе асвечаны падзячны медальён гетману найвышэйшаму **Канстанціну Астрожскаму** на Свята-Георгіўскім праваслаўным храме-помніку.

15 верасня ў Беларускай філармоніі ў Менску правішоў II фестываль мастацтва беларускай культуры.

19 верасня ў Менску падпісаны мірны план ініцыятыўных груп прападоўкі прэзідэнта Украіны Пятра Парашэнкі і прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна аб спыненні ваенных дзеянняў у Данецкай і Луганскай абласцях Украіны.

22-27 верасня ў Менску, у ліцэі БДУ, праводзіўся конкурс "Настаўнік года Рэспублікі Беларусь-2014". 49 лепшых настаўнікаў змагаліся за атрыманне "Крыштальнага жураўля". Пераможцам стаў **Жук Віктар Эдуардавіч**, настаўнік гісторыі ДУА "Сярэдняя школа № 11 г. Маладзечна".

24-25 верасня адбыўся візіт Прэзідэнта **А.Р. Лукашэнкі** ў Кішынёў.

25 верасня ў арагародку Залесце Смаргонскага раёна адкрыўся мемарыяльны музей "Сядзіба кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага" пасля рэстаўрацыі.

26 верасня на канферэнцыі каталіцкіх біскупіаў Беларусі зацверджаны Статут наўкавай установы Тэалагічнай акадэміі імя Святога Яна Паўла II.

27 верасня ў г. Гарадок Віцебскай вобл. адбылося рэспубліканскае свята "Дажынкі

2014

29 верасня ў Гомелі адбыўся II Нацыянальны форум "Музеі Беларусі", на які прыехалі 100 удзельнікаў. Першы аналагічны форум быў у Гродні ў 2012 г.

Верасень. У Турцыі **Лена Драбышэская** (вучаніца 4-га класа гомельскай гімназіі) стала пераможкай конкурсу "Маленъская прынцэса свету".

Кастрычнік

1 кастрычніка ў Менску падпісаны дзеячы Уладзімір Някляеў, Аляксей Янукевіч, Ірына Швіштард і Юрась Губарэвіч здзялі ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу РБ 50 тысяч подпісаў грамадзян у падтрымку кампаніі "Народны рэферэндум", на які прапануеца 6 пытанні.

2 кастрычніка ў Кацярынбургу міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і губернатор Свярдловскай вобласці Яўген Куйвашоў адкрылі помнік **Уладзіміру Мулявіну**. Скульптура выраблена калектывам Сяргея Логвіна вышынёй 3,5 м.

9 кастрычніка Палата прадстаўнікоў НС РБ аднаголосна ратыфікавала Дамову аб Еўразійскім эканамічным саюзе.

9 кастрычніка на стадыёне ў Барысаве беларускія футбалісты прайграли украінскім з лікам 0:2. Заўзятары трymали ў руках украінскую і беларускую нацыянальную сцягі і выкрывалі "Жыве Беларусь!", "Слава Украіне!", "Слава героям!"

10 кастрычніка суд Барысава беларускага раёна пакараў беларускіх і ўкраінскіх аматараў футболу штрафам і суткамі за хулігансцтва, учыненое на стадыёне.

10 кастрычніка ў Менску адбылося паседжанне кіраўнікоў СНД. У. Пуцін прыехаў, а П. Парашэнка - не.

11 кастрычніка ў Менску адбыўся чорговы з'езд Партыі БНФ. Старшынём партыі зноў абраны Аляксей Янукевіч.

13 кастрычніка ў Гродні памёр **Іван Лепешаў**, вядомы беларускі філолаг. Ён нарадзіўся 23 кастрычніка 1924 года.

14 кастрычніка Указам Прэзідэнта на пасаду Старшыні Камітэта дзяржаўнага кантроля прызначаны **Анфімаў Леанід Васільевіч**.

21 кастрычніка ў Менску прайшло паседжанне Ураду Саюзнай дзяржавы Беларусь-Расіі. А. Лукашэнка прыняў прэм'ер-міністра РД Змітрыя Мядзведзева.

21 кастрычніка пісьменніца **Святланы Алексіевіч** ушанавана званнем афіцара Ганаровага ордэна мастацтва і літаратуры.

14 лістапада **А.Р. Лукашэнка** правёў нараду кіраўнікоў Гарадзенскай вобласці ў Гродні.

25 лістапада пачалася "Гандлёвая вайна" РФ супраць прадуктовых тавараў РБ. Яна працягвалася каля трох тыдняў.

26 лістапада ў Кіеве на вул. Грушевскага адкрыты помнік беларусу **Міхailу Жызнеўскаму**, які загінуў вясной на Майдане.

26 лістапада вызвалена ад пасады міністра абароны РБ **Юрый Жадобін**.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

27 кастрычніка адбылася сустэречка А.Р. Лукашэнкі з беларускім пісьменнікам СПБ і СБП.

"Струны нашай души..."

29 студзеня 2015 г. у Паставах у ДК на вуліцы Станкевіча адбылася паэтычна-музычная гасцёўня "Струны нашай души...". Арганізація яна была супрацоўнікамі ДК пры актыўнай падтрымцы пастаўскага ТБМ імя Ф. Скарыны.

Для гэтага мерапрыемства былі запрошаны самыя розныя творчыя людзі Паставшчыны, самых розных узростаў і заняткаў. Так атрымалася, што пераважная іх большасць з'яўляецца ці з'яўлялася ўдзельнікамі ТБМ. Пачалі імпрэзу з юных талентаў Паставскай гімназіі.

А потым Люда Сяменас, намеснік кіраўніка нашай суполкі, пачала блок нашага ТБМ, прадставіўшы нас публіцы і прачытаўшы верш Ігара Пракаповіча "Мова".

Першай выступіла вытанчаная Наталля Карнілава.

Эстафету пераняла душа нашага ТБМ, непаўторная Вольга Лісіцкая.

Пасля сваім перформансам літаральна "запаліў" публіку кіраўнік нашага ТБМ, Ігар Пракаповіч. Ён падрыхтаваў невялічкую віктарыну, падчас якой яго памочніца спявала лімэрыкі - жартавулівія куплеты, якія сачыніў Ігар Міхайлавіч і адмыслова змясціў у іх розныя геаграфічныя назвы.

А гості павінны былі за пукерашку знайсці на геаграфічнай мапе, якую прынёс з сабой Ігар Пракаповіч, тывя геаграфічныя аб'екты, пра якія распавядалася ў гэтых лімэрыках.

Пасля нашага ТБМаўскага блоку паказалі сваю творчасць прадстаўнікі знакамітага пастаўскага ансамбля "25 плюс/мінус".

Ад іх выступлення мы перайшлі да наступнага блоку вечарыны - творчасці тых пастаўскіх паэтаў, якіх ужо няма з намі. Былі прадстаўлены вершы такіх выбітных творцаў як Леанід Трубач, Слава Ліпень, Алесь Касценя.

І ў апошній частцы вечарыны са сваім музычным блокам выступіла выдатная пастаўская спявачка Логінава са сваімі памочніцамі.

А на развітанне яшчэ раз заспівалі "25 плюс/мінус". У цэлым імпрэза расцягнулася больш, чым на дзве гадзіны. Удзельнікі было вельмі шмат, бо за гэтыя дзве гадзіны кожны паспей прачытаць або выканаць літаральна па два-тры творы. Гэта кажа аб tym, што такія вечарыны ёсць сэнс арганізоўваць і надалей, каб бліжэй пазнаёміцца з творчасцю усіх пастаўскіх талентаў.

Вадзім Шышко.

VIII Агульнанацыянальная дыктоўка на Лідчыне

Спланавана правядзенне VIII Агульнанацыянальной дыктоўкі на Лідчыне.

19 лютага - вёска Ходараўцы;

21 лютага, 12.00 - бібліятэка г. Бярэзай;

22 лютага, 10.30 - Цэнтральная раённая бібліятэка імя Янкі Купалы г. Ліды;

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

25 лютага, 13.45 - Цэнтральная раённая бібліятэка імя Янкі Купалы г. Ліды;

Лідскі каледж: дата і час пакуль не вызначаны.

Магчымыя тэхнічныя ўдакладненні.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камітэта:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцицко, Алег Трушай, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Герб Менска вяртае да вытоку

Беларускамоўную пешую вандроўку па цэнтру Менска правёў эккурсавод Нацыянальнага бурові турызму Павал Дзюсекаў.

Свой аповед ён пачаў з гісторыі пабудовы Чырвонага касцёла. Гісторыя Менска сведчыць пра шматлікія спробы савецкай улады знішчыць ці скалечыць канфесіянальны будынкі, зафарбаваць сапраўдныя колеры, перамяніць назвы вуліц. Але вечнае і вялікае перажывае ўсе часы альбо нанава паўстае з нябыту намаганнямі тых, хто шануе традыцыі і памяць мінулых пакаленняў. Так было і з касцёлам св. Сымона і Алены, у якім знаходзіліся ў 70-ыя гады здымачныя павільёны Дома кіно.

Падарожнікі спыніліся на супраць дома па вул. Валадарскага 9, з балкона якога была абвешчана БНР. Пазнаёміліся таксама з будынкам былога харальнянага сінагогі, якай была пабудавана ў 1901-1906 гадах па ініцыятыве лекара І. Лунца на сродкі яўрэйскай грамады і пазней ператворана ў Рускі драматычны тэатр імя Горкага.

Місія езуітаў з'яўляўся ў Менску ў 1657 годзе. Пра дзейнасць езуітаў нагадваюць два

Экскурсавод нагадаў пра старажытныя назвы вуліц. Тая, што сёння мае назуву Рэвалюцыйнай, называлася Феліцыянаўскай у гонар св. Феліцыяна, якога ў тых часах лічылі апекуном Менска. Вуліца Герцэна называлася Малой Бернардынскай, Леніна - Францішканскай, Кісялёва - Старажоўскай.

Экскурсавод пазначыў, дзе знаходзіцца Верхні і Ніжні горад, Троіцкае прадмесце, дзе існаваў раней касцёл св. Тамаша Аквінскага і іншыя забудовы. Каля Свята-Духава кафедральнага праваслаўнага

будынкі на плошчы Свабоды: касцёл Найсвяцейшай Панны Марыі і музычны каледж (былая езуіцкая школа, а пазней - дом губернатара). Касцёл быў асвячаны 16 сакавіка 1710 года. У калегіуме былі адчынены класы граматыкі і пазілі, выучваліся грэцкая і лацінская мовы, у 1729 чытаўся курс філософіі, юнакі практиковалі гімнастыку, фехтаванне, конную язду. Лепшыя вучні ў якасці ўзнагароды за выдатную падрыхтоўку мелі магчымасць на вакацыях наведаць Рым. Езуіты ўкаранілі єўрапейскую адукцыю, якая была даступная прадстаўнікам усіх саслоўяў і была бясплатнай, і не зумешалі да прынцыпія каталіцтва.

сабора пад канцэртную залу нядыяна адноўлены будынак уніяцкай царквы Св. Духа.

Магдэбургскія права на самакіраванне было даравана Менску 14 сакавіка 1499 года. Яго абвесціў сваёй граматай вялікі князь літоўскі Аляксандар. На чале горада становіўся войт, унутранай палітыкай кіраваў бурмістр. Гарадская рада і лава мелі назыву магістрата. У 1591 стагоддзі горад атрымаў герб з выявай Божай Марыі ў акружэнні анёлаў. Герб Менска быў адноўлены ў 2002 годзе. Мураваны будынак ратушы быў пабудаваны ў 1582 годзе і адноўлены ў 2003 годзе. У часы ВКЛ і Рэчы Паспалітай 118 беларускіх гарадоў мелі будынкі ратушы. Ратушы нагадвалі пра залатыя часы і

на духовых инструментах. Удзельнікі экскурсіі пачуць досьць цікавостак і легенд пра старажытныя Менск. Самы стary мураваны будынак, які захаваўся ў цэнтры, Менска датуецца 1570 годам.

Падобныя семінары па тапаніміцы і гісторыі Менска праводзіў з вялікім энтузізмам у 2000-ыя гады на сядзібе ТБМ прафесар Анатоль Пятровіч Грыцкевіч. Суцяшае, што сёння ў яго ёсць маладэйшыя паслядоўнікі, якія прадоўжаюць яго справу.

Э. Дзвінская.

Фота аўтара:
 1. Павел Дзюсекаў вядзе экскурсію.

2. Помнік шляхціцу, які аўвяшчае наданне Менску Магдэбурскага права.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 9.02.2015 г. у 17.00. Замова № 241.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 8750 руб., 3 мес.- 26250 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.